

Výročná správa Európskeho monitora reštrukturalizácie 2013 Monitorovanie a riadenie reštrukturalizácie v 21. storočí

Zhrnutie

Úvod

Výročná správa Európskeho monitora reštrukturalizácie (ERM) 2013 predstavuje retrospektívne informácie zhromaždené v priebehu viac než desiatich rokov merania vplyvu rozsiahlej reštrukturalizácie v Európe. Zhrnuté sú v nej trendy reštrukturalizácie vychádzajúce z informácií v databáze reštrukturalizácie, ktorá obsahuje informácie o viac než 16 000 prípadoch rozsiahlej reštrukturalizácie, v každom z nich vo všeobecnosti došlo k strate alebo získaniu minimálne 100 pracovných miest. Správa je zameraná predovšetkým na porovnanie obdobia pred krízou (2003 – 2008) a obdobia po kríze (2008 – 2013) s cieľom zistiť zmeny vo výskyte rôznych postupov reštrukturalizácie a ukázať, ktoré odvetvia boli obzvlášť postihnuté globálnou recesiou z hľadiska zamestnanosti. Správa obsahuje aj kritické hodnotenie všetkých aktivít ERM vrátane dvoch novších na politiku orientovaných databáz: nástroje verejnej podpory a právne predpisy v oblasti reštrukturalizácie. Nakoniec sa v správe sa poukazuje na fenomén offshoringu (presunu aktivít do zahraničia) a mapuje sa pokles aktivity európskych podnikov v tejto oblasti od začiatku krízy.

Politické súvislosti

V januári 2013 Európsky parlament schválil správu, v ktorej vyzýva Európsku komisiu, aby navrhla právne predpisy týkajúce sa riadenia zmien a reštrukturalizácie. Správa, ktorú vypracoval poslanec Európskeho parlamentu Alejandro Cercas, obsahovala odporúčania týkajúce sa informovania a konzultácií s pracovníkmi, ako aj predvídaní a riadení reštrukturalizácie. Európska komisia od tej doby predstavila svoje plány pre tzv. rámec kvality pre reštrukturalizáciu a pripravenosť na zmenu, ktorý by mal slúžiť ako rámec súčasnej legislatívy a iniciatív v tejto oblasti EÚ, a predstavuje najlepšie postupy, ktoré majú zaviesť všetky zainteresované strany.

V rámci stratégie Európa 2020 Európska komisia obnovila svoj záväzok, že bude pracovať na podporovaní:

reštrukturalizácie odvetví v ťažkostiach smerom k činnostiam orientovaným do budúcnosti, okrem iného aj rýchlym presunom znalostí smerom k rozvíjajúcim sa odvetviam a trhom s vysokým rastom.

Komisia dodala, že členské štáty budú musieť:

úzko spolupracovať so zainteresovanými stranami v rôznych odvetviach ... s cieľom definovať prekážky a spoločne analyzovať spôsoby, ako zachovať pevnú priemyselnú a vedomostnú základňu.

Hlavné zistenia

- Rozsiahle zdokumentované využívanie databázy prípadov reštrukturalizácie tvorcami politik a výskumnými pracovníkmi potvrdzuje jej hodnotu ako jedinečného zdroja nadnárodných údajov o dôsledkoch rozsiahlej reštrukturalizácie na zamestnanosť v poslednom desaťročí.
- V súčasnej dobe je zamestnaných o šesť miliónov menej Európanov než na začiatku hospodárskej krízy. V dôsledku krízy došlo k nárastu polarizácie výkonnosti trhu práce v rámci EÚ, pričom miera nezamestnanosti sa pohybovala v rozmedzí od menej než 5 % (v Rakúsku) až po takmer 28 % (v Grécku).
- V období krízy a po kríze bol zaznamenaný významný nárast podielu straty pracovných miest v rámci reštrukturalizácie, ktorý možno pripísať konkurzom alebo zatvoreniu podnikov, a zaznamenaný bol pokles podielu straty pracovných miest v rámci reštrukturalizácie, ktorý možno pripísať offshoringu alebo premiestneniu, ako aj fúziám a akvizíciám.

- V odvetvového hľadiska deštrukcia zamestnanosti sa najviac prejavila vo výrobe a stavebníctve. Tieto dve odvetvia dovedna zodpovedajú za viac než 100 % čistých strát v oblasti zamestnanosti od roku 2008.
- Zamestnanosť na tom bola pred krízou, počas nej a po jej skončení pomerne dobre – a dokonca skutočne aj vzrástla – v niektorých odvetviach služieb založených na znalostiach (zdravotníctvo, školstvo, IT a informačné služby a odborné, vedecké a technické aktivity).
- Úsporné politiky spôsobili, že odolnosť zamestnanosti sa presunula z odvetví financovaných prevažne z verejných prostriedkov v období rokov 2008 – 2010 do odvetví súkromných služieb počnúc rokom 2010. Mnohé z najväčších prípadov reštrukturalizácie skúmaných ERM sa od roku 2008 uskutočnili vo verejnej správe, ktorá zodpovedala od roku 2008 za oveľa vyšší podiel celkovej oznámenej straty pracovných miest.
- Odvetvie výroby automobilov/dopravy je jedným z mála veľkých výrobných odvetví, v ktorých miera zamestnanosti v posledných desiatich rokoch vzrástla. Takmer ku všetkým čistým prírastkom došlo v krajinách východnej Európy, čo potvrdzuje posun vo výrobe smerom na východ.
- V dôsledku krízy sa výrazne znížila miera offshoringu v Európe. Podiel straty pracovných miest v rámci reštrukturalizácie skúmanej ERM v dôsledku offshoringu vrcholil pred krízou v rokoch 2008 – 2009 (štvrtročne: 6 % – 12 %) a odvtedy sa znižuje (štvrtročne: 2,5 % – 6 %).
- Polovica premiestnených pracovných miest v rámci offshoringu zostáva v Európe. Hlavnou skupinou cieľových krajín sú krajiny z rozšírenia v období rokov 2004 – 2007, ktoré zodpovedajú za jednu tretinu premiestnených pracovných miest. Ďalšia tretina pracovných miest bola premiestnená v rámci offshoringu z Európy do Ázie.
- Minimálne jedno z každých šiestich pracovných miest (17 % – 18 %) stratených v dôsledku reštrukturalizácie v Dánsku, Írsku a Portugalsku bolo premiestnených v rámci offshoringu, čo je oveľa viac než priemer EÚ 6 %.

- Odvetvie výroby zodpovedá za väčšinu pracovných miest premiestnených v rámci offshoringu vo všetkých členských štátoch okrem Spojeného kráľovstva, kde prevláda offshoring služieb.
- Viac ako k štvrtine (28 %) strát pracovných miest v dôsledku offshoringu v podnikoch iných ako domáciach, ale vo vlastníctve v EÚ, došlo v dôsledku buď úplného, alebo čiastočného reshoringu do pôvodnej krajiny vlastníctva. Najčastejšie dochádzalo k reshoringu v prípade nemeckých a talianskych podnikov.

Politické ukazovatele

V dôsledku konsolidácie rozpočtu a úsporných opatrení vo verejnom sektore sa reštrukturalizácia uskutočňuje v rovnakej miere, ak nie aj častejšie, než v súkromnom sektore. Vzhľadom na charakteristiky zamestnanosti vo verejnom sektore – ako napríklad vyššie úrovne kolektívneho zastúpenia a väčšia ochrana zamestnanosti – charakter zmien, o ktorých sa v tomto sektore rokuje, môže byť zaujímavý pri určovaní foriem reštrukturalizácie, ktoré nevyhnutne nemusia znamenať rozsiahle prepúšťania.

Vážna situácia v stavebníctve, kde v niektorých členských štátoch ťažko postihnutých finančnou krízou došlo k poklesu zamestnanosti takmer viac než o polovicu, poukazuje na to, že je dôležité predvídať situáciu a odrádzať od neudržateľných modelov rastu v odvetviach významne postihnutých podmienkami úverového cyklu.

Ukazuje sa, že aktivity v oblasti offshoringu sú pomerne procyklické. Zatiaľ čo straty pracovných miest v rámci reštrukturalizácie, ktoré možno pripísať offshoringu, od roku 2008 klesali, obnovenie rastu na obvyklé úrovne by mohlo signalizovať oživenie v oblasti offshoringu, najmä offshoringu služieb, ktorý bol doteraz pomerne obmedzený.

Kvalitné údaje sú pre politických stratégov dôležité a Európsky monitor reštrukturalizácie zohráva dôležitú úlohu pri výmene informácií a údajov o trendoch v reštrukturalizácii a vývoji politik medzi politickými stratégmi na európskej a vnútroštátnej úrovni. Rozvoj spoločných európskych politik, ktoré sa budú zaoberať čoraz odlišnejšími vnútroštátnymi trhmi práce, je výzvou pre budúcnosť.

Ďalšie informácie

Výročná správa Európskeho monitora reštrukturalizácie 2013: Monitorovanie a riadenie reštrukturalizácie v 21. storočí je k dispozícii na <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>

V prípade záujmu o ďalšie informácie sa obráťte na: John Hurley, vedúci výskumu, e-mail: joh@eurofound.europa.eu